

UDK 371.13 : 372.4
Stručni rad
Primljeno. 3. rujna 2012.

PEDAGOŠKE KOMPETENCIJE UČITELJA U PRIMARNOM OBRAZOVANJU

Dr. sc. Marina Đuranović

Osnovna škola Okučani, Okučani, Hrvatska

Mr. sc. Irena Klasnić

Osnovna škola Jurja Habdelića, Velika Gorica

Goran Lapat, asistent

Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu

Sažetak: U kratkom vremenu znanje se mnogostruko povećava. Nove informacijske i komunikacijske tehnologije sve više utječu na sve aspekte ljudskog života. Radne vještine postaju sve kompleksnije. Tempo života je sve brži. Društvo se nezaustavljivo razvija. Usporedo s razvojem društva razvija se i škola. Današnje, postmoderno društvo pred školu postavlja nove izazove koji su vrlo kompleksni, a od nje očekuje da na njih uspješno odgovori. Škola više nije ustanova od koje se očekuje da prvenstveno obrazuje učenike. Od škole se očekuje kompenzacija svih nedostataka obiteljskog i društvenog života. To nije lagan zadatak, kako za školu kao instituciju, tako i za učitelje koji rade u njoj. Pri tome se otvaraju brojna pitanja i dileme koja iziskuju znanstveno i stručno promišljanje, kako svih sudionika odgojno-obrazovnog procesa, tako i ostalih subjekata koji su posredno ili neposredno povezani s ovom problematikom. Kako bi uspješno riješili zadatke koji se stavljaju pred njih, učitelji danas moraju steći obrazovanje koje se može nadograđivati i tako podići na višu kvalitativnu razinu.

U ovom radu govorit će se o pedagoškim kompetencijama učitelja koje su samo dio kompetencija koje današnji učitelj mora posjedovati i konstantno usavršavati.

Ključne riječi: škola, učenik, učitelj, pedagoška kompetencija.

Uvod

Živimo u vremenu u kojem se svakodnevno događaju nova dostignuća na svim područjima ljudskog djelovanja: znanosti, tehnike, tehnologije.

U kratkom vremenu znanje se udvostručuje. Nove informacijske i komunikacijske tehnologije sve više utječu na sve aspekte ljudskog života. Radne vještine postaju sve kompleksnije. U svom dokumentu o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje Europski parlament naglašava potrebu

za konstantnim razvijanjem i osuvremenjivanjem ključnih kompetencija odraslih te ističe da posebnu pozornost treba usmjeriti na ciljane skupine identificirane kao prioritetne u nacionalnom, regionalnom i lokalnom kontekstu, kao što su npr. osobe koje trebaju osuvremeniti svoje vještine. U ovu skupinu svakako spadaju i učitelji.

Biti učitelj svakim danom postaje sve veći izazov. Zadatci koje novo, postmoderno društvo stavlja pred škole, a samim time i pred učitelje, sve su brojniji, zahtjevniji i kompleksniji. Niz je kompetencija koje današnji učitelj mora posjedovati i stalno ih usavršavati kako bi uspješno i kvalitetno obavio sve svoje zadatke.

Tu su, između ostalih:

- stručna kompetencija
- pedagoška kompetencija
- komunikacijska kompetencija
- informacijska i informatička kompetencija.

U svjetlu promjena u visokoškolskom obrazovanju i Bolonjskog procesa, pred visokoobrazovne institucije stavlja se vrlo kompleksan i težak zadatak. Od njih se očekuje da osiguraju kvalitetno obrazovanje i produciraju visokoobrazovane pojedince kompetentne za rad u svojoj struci koji će svojim znanjem i stečenim vještinama uspješno odgovoriti svim poslovnim izazovima. Jedan od pokazatelja spomenutog trenda je i osnivanje Ureda za kvalitetu nastave na Sveučilištu u Zagrebu (Ricijaš, Huić & Branica, 2006).

Pokušaj određenja pojma kompetencija

U literaturi susrećemo vrlo različita određenja pojma kompetencija. Tako Anić u Velikom rječniku hrvatskoga jezika (2003, 596) definira kompetenciju kao *priznatu stručnost, sposobnost kojom netko raspolaze, dok Mijatović (2000, 158) u Leksikonu temeljnih pedagoških pojmova pod kompetencijom razumijeva osobnu sposobnost da se čini, izvodi, upravlja ili djeluje na razini određenog znanja, umijeća i sposobnosti, što osoba može dokazati na formalan ili neformalan način.*

Masterpasqua (1991 prema Kostović-Vranješ & Ljubetić, 2008) definira kompetenciju kao prilagodljive spoznajne, emocionalne, ponašajne i socijalne osobine upotpunjene skrivenim i jasno određenim vjerovanjima i očekivanjima jedne individue o pristupu tim sposobnostima te mogućnosti upotpunjavanja istih.

Roe (2002 prema Ricijaš, Huić & Branica, 2006) smatra da se sve naučene sposobnosti adekvatnog obnašanja dužnosti i uloga mogu integrirati u pojam "kompetencije".

Europski parlament i Vijeće europske unije u prosincu 2006. godine daju preporuke o ključnim kompetencijama za cjeloživotno učenje (hrcak.srce.hr/file/92192). Kompetencije se u ovom dokumentu definiraju kao kombinacija znanja, vještina i stavova prilagođenih kontekstu. Ključne kompetencije su one koje su potrebne svim pojedincima za osobno potvrđivanje i razvoj, aktivan građanski život, društvenu integraciju i zapošljavanje.

Kompetentnu osobu možemo definirati kao osobu koja je kvalificirana za obavljanje određenog posla. Definicija kompetencija u sebi uključuje motivaciju i akciju za postizanje nekog stupnja kvalifikacije. Kompetencije se odnose na sposobnost pojedinca da razumije i izvrši određene zadatke i to adekvatno i efikasno u skladu s očekivanjima koje od njega imamo kao stručnjaka kvalificiranog za određeno područje (Kaslow, 2004 prema Ricijaš, Huić & Branica, 2006).

Kurtz i Bartram (2002 prema Huić, Ricijaš & Branica, 2010) navode da kompetencije ne smijemo definirati kao nešto što pojedinac posjeduje, već kao ponašanja koja manifestira, te ih stoga definiraju kao repertoare ponašanja koji su instrumentalni za postizanje željenih rezultata i ishoda.

Zbog opsega rada navedene su samo neke od definicija pojma kompetencija. Važno je naglasiti da se radi o vrlo složenom pojmu koji još uvijek u znanosti nije sasvim precizno određen te ga stoga definiraju gotovo svi autori koji se bave istraživanjima na ovom području.

Pedagoške kompetencije učitelja

Danas je manji problem stručno obrazovanje učitelja, dok se puno veći problemi javljaju u njihovom pedagoškom obrazovanju, odnosno pedagoškoj kompetenciji.

Pedagoška kompetentnost definira se kao: *profesionalna mjerodavnost visoke stručne razine, u smislu kvalitetne pedagoške izobraženosti i osposobljenosti učiteljstva. Osposobljenost i ovlaštenje učitelja za odgojni i obrazovni rad stečeno je pedagoškom izobrazbom i stalnim pedagoškim usavršavanjem. Pedagoška kompetentnost je suprotnost pedagoškom voluntarizmu, improvizacijama i neprofesionalizmu, a upotrebljava se i kao sinonim za pedagoški profesionalizam* (Mijatović, 2000, 158).

Pedagoško obrazovanje učitelja oduvijek je bila vrlo značajna sastavnica osposobljavanja za učiteljski poziv, no moglo bi se reći da je ono u današnjem postmodernom dobu značajnije nego ikada prije. Učitelj koji nema kvalitetna

pedagoška znanja i kompetencije jednostavno ne može uspješno odgovoriti izazovima svog učiteljskog poziva. Veliki je broj učitelja, osobito početnika, koji se ne smatraju dovoljno pedagoški kompetentnima za rad u razredu.

Prilog navedenoj tvrdnji je i istraživanje o profesionalnim kompetencijama učitelja početnika i studenata završnih godina učiteljskih studija u Hrvatskoj koje tijekom 2006. godine provode Rijevec, Miljević-Ričićki i Vizek Vidović, a čiji rezultati pokazuju da se učitelji i studenti procjenjuju dovoljno kompetentnima za planiranje, poznavanje nastavnih sadržaja i njihovo poučavanje, no nedovoljno kompetentnima za suradnju s roditeljima te za rad s djecom s teškoćama u razvoju i problemima u ponašanju. Navedeno upućuje na potrebu kvalitetnijeg obrazovanja i osposobljavanja učitelja na ovom području što bi se svakako trebalo početi ostvarivati u njihovom dodiplomskom obrazovanju na fakultetu, a nastaviti kontinuiranim pedagoškim usavršavanjem tijekom rada.

Uspješan i kvalitetan učitelj, između ostaloga, svakako mora biti osposobljen za:

Rad s djecom s teškoćama u razvoju

Učenici s posebnim potrebama već se niz godina uključuju u redovne razrede osnovne škole. Takvi učenici zajedno sa svojim suučenicima sudjeluju u nastavnim i izvannastavnim aktivnostima. Učenici s posebnim potrebama su učenici koji imaju određene poteškoće. U ovu grupu ubrajamo učenike koji imaju:

- smetnje vida
- smetnje sluha
- smetnje glasa i govora
- smetnje motorike
- smetnje inteligencije
- smetnje ponašanja uvjetovane organskim faktorima ili progredirajućim psihopatološkim stanjem
- višestruke smetnje u psihofizičkom razvoju.

Osim termina smetnje u ponašanju često se koriste i termini: odgojna zapuštenost, socijalna neprilagođenost, djeca s karakternim smetnjama i dr. Pod ovim pojmom razumijevamo osobu kod koje su odstupanja od ponašanja prosječne populacije tolika da joj je zbog toga potreban odgoj, obrazovanje i osposobljavanje za život i rad pod posebnim uvjetima.

Osobe s više smetnji su one koje istodobno imaju dvije ili više opisanih smetnji. Procjenjuje se da ih u osnovnoškolskoj populaciji ima oko 15% pa je realno očekivati da se u svakom razrednom odjelu nalazi takvo dijete.

Odgovornost učitelja je omogućiti takvim učenicima učenje i napredovanje u skladu s njihovim sposobnostima, stoga je vrlo važno osposobiti učitelja za rad s takvom djecom. Prije svega, najvažnije je da učitelj prihvati dijete koje ima određenu poteškoću u razredu. Ako ga prihvati učitelj, prihvatit će ga i drugi učenici jer oni vrlo često oponašaju njegov model ponašanja. U suprotnom, ostali učenici vrlo često znaju etiketirati dijete koje ima određene teškoće, što utječe na njegovu samopercepciju. Zatim, učitelji moraju znati kreirati i provoditi primjerene pristupe i programe koji će biti u skladu s razvojnim osobitostima i potrebama ove djece. Ostvarivanje prilagođenog programa uz povoljnu odgojnu klimu i komunikaciju u razrednom okruženju, te uz kvalitetnu suradnju s članovima obitelji učenika s posebnim potrebama trebalo bi omogućiti edukacijsku uspješnost.

Nažalost, djeca s teškoćama u razvoju kod velikog broja učitelja još uvijek nisu "dobrodošla" u redovan razredni odjel. Navedeno potvrđuje i istraživanje koje provode Leutar i Frantal (2006), a čiji rezultati pokazuju uglavnom nepovoljna gledišta učitelja o integraciji učenika s teškoćama u razvoju u redovne škole. Učitelji ističu da nemaju na raspolaganju dostatno materijalnih sredstava za kvalitetan rad s takvom djecom niti su im dostatno na raspolaganju stručnjaci. Oni također navode da tijekom dodiplomskog obrazovanja ne stječu dovoljno znanja te da se ne osjećaju dovoljno kompetentnim za rad s učenicima s teškoćama u razvoju.

Rad s darovitom djecom

Razvoj čovjeka nerijetko odstupa od onoga što nazivamo prosječnim. To odstupanje može se javiti i u obliku natprosječnog ili ubrzanog razvoja. Djeca s natprosječnim sposobnostima, kao i djeca s posebnim potrebama, uključena su u redovne razrede osnovne škole.

Među razlozima razvoja natprosječnih sposobnosti, posebice darovitosti i talentiranosti, ističe se nasljeđe pa se tvrdi kako daroviti roditelji imaju veći broj darovite djece od roditelja koji nisu daroviti. Ipak se djetetove sposobnosti uvjetovane nasljeđem i okolinom u kojoj se ono razvija ne mogu izolirano promatrati jer su ta dva činitelja u međusobnoj interakciji, međusobno se uvjetuju i dopunjuju. Natprosječno dijete ne nasljeđuje gotove natprosječne sposobnosti, nego samo dispozicije iz kojih se, pod povoljnim uvjetima djelovanja okoline, te sposobnosti mogu razviti. U odgojno-obrazovnom procesu ovakvim učenicima učitelji moraju posvetiti posebnu pozornost.

Povijesno gledano, različite kulture različito su ocjenjivale ljude s natprosječnim sposobnostima. Tako je rimska kultura cijenila one koji su se isticali u vojnim i političkim djelatnostima, a grčka je uvažavala atlete, filozofe

i govornike. Suvremena društva osobito cijene rezultate u znanosti i tehnologiji.

Postoji više definicija darovitosti, a jedna od njih je i ova koja kaže da su darovita i talentirana djeca ona koja izvanrednim sposobnostima postižu visoke rezultate. Škola, (tj. učitelj) prije svega, mora obratiti sustavnu pozornost otkrivanju ovakvih pojedinaca, a kasnije i njihovom tretmanu u odgojno-obrazovnom procesu. Takvoj je djeci potreban školski program drukčiji od standardnog. Razlikujemo dvije vrste programa za darovite i to obogaćeni ili prošireni program i ubrzani program ili program akceleracije. Dakako da učitelj ovakvim učenicima mora prilagoditi i oblike i metode rada, te osigurati poticajno okruženje.

Prema sposobnostima područja darovitosti su:

- opće intelektualne sposobnosti
- stvaralačke (kreativne) sposobnosti
- sposobnosti za pojedina nastavna i znanstvena područja
- socijalne i rukovodne sposobnosti
- sposobnosti za pojedina umjetnička područja
- psihomotorne sposobnosti.

Znanstvenici koji se bave ovim područjem razlikuju talentiranost od darovitosti. Talentiranost se najčešće odnosi samo na jedno područje djelatnosti (glazba, likovna umjetnost, matematika i dr.). Unutar pojma darovitosti talentiranost ima neodređenu uporabu. Ona je shvaćena kao "manifestirana darovitost" ili pak kao niži stupanj darovitosti, jer darovitost pretpostavlja viši stupanj intelektualne sposobnosti. Neki autori vežu darovitost uz verbalni, a talentiranost uz neverbalni kreativni potencijal osobe.

Međutim, često se priznaje da je društvo ambivalentno prema nadarenima: cijeni ih i treba, ali ih ne razumije, boji ih se i doživljava kao teret.

Sudjelovanje u znanstvenim istraživanjima

Učitelj, da bi bio vrstan realizator svog odgojno-obrazovnog rada mora ga znati i znanstveno utemeljiti. Zato je potrebno da u okviru svoje stručne izobrazbe usvoji praktične i teorijske osnove znanstvenog istraživanja odgoja i obrazovanja, kako bi ostvario svoju visokokvalitetnu stručnost i izuzetno učinkovitu praksu.

Učitelji svojim radom vrlo često pridonose poboljšanju kvalitete odgoja i obrazovanja u školi, ali kad se od njih traži da to opišu prema standardima koje postavljaju stručni i znanstveni časopisi, oni jednostavno odustaju. Razlog tome je vjerojatno nedostatak odgovarajućih metodoloških kompetencija.

Učiteljice i učitelji također bi trebali vladati i kompetencijama planiranja i provođenja jednostavnijih mikroistraživanja u odgojnoj skupini, odnosno, odgojno-obrazovnoj ustanovi. Prosječno, u svakom razredu ima po jedno dijete s određenim posebnim potrebama, bilo da je riječ o darovitosti ili razvojnim poteškoćama te bi bilo šteta da se ne organizira njegovo sustavno praćenje i istraživanje. Također, osim praćenja i proučavanja pojedinoga djeteta, učitelji mogu i trebaju sustavno pratiti i proučavati funkcioniranje skupine, korištenje igre u nastavi, organizaciju učenja uz rješavanje problema, organizaciju nastavnih aktivnosti u izvornoj stvarnosti i sl. Zatim, tu je i niz zanimljivih nastavnih projekata koji se ostvaruju unutar škole te je šteta da takvi projekti ne budu sustavno praćeni (Bognar & Matijević, 2005).

Put do učitelja znanstvenika nije jednostavan, ali nije ni nemoguć. Na tome im razvojnom putu trebaju pomagati svi sveučilišni nastavnici. Dakako da se ovdje ne radi o osposobljavanju učitelja da on bude u prvom redu znanstvenik, niti bi on to trebao biti.

Propitivanje i procjenjivanje vlastitog rada

Učitelj ima presudan utjecaj na kvalitetu obrazovanja. U mnogim razvijenim europskim zemljama zahtjevi da učitelj bude visoki profesionalac ne ostvaruju se samo produžavanjem inicijalnog obrazovanja, već stjecanjem pedagoških vještina te primjenom teorijskih znanja u odgojno-obrazovnoj praksi. Zemlje EU dale su niz preporuka kojim su pokušale utjecati na promjenu položaja učitelja, osobito u domeni njihova obrazovanja i usavršavanja (<http://tntee.umu.se/publications/greenpaper.html>).

Preporuke su se odnosile na:

- potrebu poboljšanja opće slike o učiteljskoj profesiji
- pridavanje većeg značaja učiteljskoj praksi
- razvoj savjetodavnih službi za učitelje pripravnike
- shvaćanje i organiziranje početnog obrazovanja i stručnog usavršavanja učitelja kao cjelovitog i stalnog procesa
- osiguravanje učiteljima većih prava i odgovornosti za samovrednovanje vlastitog rada i njegovo stalno poboljšanje.

Postavlja se pitanje što je samovrednovanje?

Tako npr. jedna od definicija glasi da je to proces u kojem učitelji donose zaključke o adekvatnosti i učinkovitosti vlastitog znanja, izvedbe, uvjerenja ili učinka za samopoboljšanje. Učitelj je taj koji prikuplja, interpretira i ocjenjuje informacije o osobnim postupcima. On oblikuje kriterije i standarde da bi ocijenio prikladnost svojih stavova, znanja, vještina i

učinkovitosti. Učitelj odlučuje o poduzimanju aktivnosti u svrhu njegova profesionalna razvoja.

Samoevaluacija se odnosi na učitelja i njegovo poučavanje, a ne na procjenu učenika ili nastavnog programa. Do samoevaluacije dolazi onda kada osobna promišljanja vode učitelja do donošenja odluka o vlastitom postupanju. Učitelj je taj koji samoevaluacijom dolazi do zaključka što u njegovom razredu funkcionira dobro, a što loše.

Zadaća je samovrjednovanja unapređivanje kvalitete nastave. Ono služi kao pomoć pri samoregulaciji nastavnog rada.

Iako je samovrjednovanje učitelja i nastave u dobroj mjeri zaživjelo u svijetu, a dijelom i u Hrvatskoj te se provode različita istraživanja o samovrjednovanju, još ni izdaleka nije ostvarena svrha i cilj zbog čega se samovrjednovanje zapravo izvodi. Postoje mnogi otvoreni problemi kao npr. pitanje učinkovitosti metodologije samovrjednovanja, razine motiviranosti učitelja za provođenje samovrjednovanja, pitanje objektivnosti i javnosti samovrjednovanja, etičnosti samovrjednovanja i sl.

Socijalna osjetljivost

Socijalna kompetencija učitelja u današnje vrijeme nasilja i netolerancije postaje sve važnija.

Posljednjih godina mediji nas izvještavaju o sve učestalijim primjerima ekstremnog nasilja u školama, kako kod nas, tako i u drugim europskim zemljama. Nasilje u školi samo je odraz sukoba i poteškoća u kojima se nalazi cijelo današnje društvo. Ne možemo zanijekati činjenicu da je kriza društvenog morala svakim danom u porastu. Djeca žive u teškim prilikama (materijalnim, socijalnim, emocionalnim). Sve je više zlostavljane djece kod kojih je izražen destruktivni nagon i neprimjereni oblici ponašanja. S djecom se ne komunicira dovoljno. Ona nisu naučena zadovoljiti svoje potrebe na društveno prihvatljiv način. Djeca se ne uče uspostavljanju pozitivne interakcije s drugim ljudima što čini osnovu razvoja socijalne kompetencije učenika.

Socijalizacija, kao jedno od pedagoških pitanja, vrlo je kompleksno i predmet je propitivanja suvremene pedagogije.

U *Leksikonu temeljnih pedagojskih pojmova* Mijatović (2000, 250) socijalizaciju definira kao *proces putem kojeg provodimo samospoznaju pojedinca do njegove pune socijalne odgovornosti*. U istom izvoru socijalizacija se smatra *sustavnim procesom socijalne prilagodbe osobe na uobičajene društvene norme ponašanja, djelovanja i prihvaćanja obveza i odgovornosti koji pojedinca vodi do punoljetnosti i društvene ravnopravnosti*.

U životu ljudi malo je važnih stvari koje ne uključuju interakciju s drugim ljudima. Kvaliteta te interakcije predstavlja i izvor zadovoljenja

ljudskih potreba za društvom i užitkom. Nesposobnost uspostavljanja odnosa s drugim ljudima vrlo često rezultira tjeskobom i usamljenošću te pogoduje stvaranju društveno neprihvatljivih oblika ponašanja. Na temelju postojećih spoznaja o važnosti ranog socijalnog razvoja došlo je vrijeme da se *tradicionalna abeceda obrazovnog diskursa proširi s čitanja, pisanja i računanja i na – uspostavljanje odnosa* (Katz & McClellan, 2005, 11). Ne smijemo zaboraviti da od socijalnih interakcija u razredu (učenik-učitelj, učenik-učenik) ovisi i kognitivni razvoj učenika.

Učitelj svojim učenicima predstavlja model po kojem oni usvajaju načine socijalnog ponašanja i djelovanja. Socijalna kompetencija u razredu razvija se kroz komunikaciju koja se odvija na relaciji učitelj-učenik, učenik-učitelj i učenik-učenik. *Komunicirati znači živjeti. Komunikacija je podjednako važna za socijalni život čovjeka kao što je disanje za njegov biološki* (Bratanić, 2002, 119). Učitelj mora svakodnevno raditi na usavršavanju postojećih i usvajanju učinkovitijih komunikacijskih vještina. Učiteljev stil i način komuniciranja oponašat će i učenici. Ako učitelj u konfliktnim i napetim nastavnim situacijama reagira ljutito i neadekvatno takav način reagiranja oponašat će i učenici. No, ako učitelj u stresnim i napetim situacijama reagira mirno i razumno, velika je vjerojatnost da će većina učenika u sličnim situacijama reagirati isto. Uspješnost međusobne komunikacije u razredu ovisi prije svega o iskrenosti, povjerenju, međusobnom poštovanju.

Ne možemo poreći činjenicu da razvoj socijalne kompetencije nije lak i jednostavan zadatak. Prije svega, i učitelji su samo obični ljudi. U školama nisu samo dobri učenici. Mnogi od njih samo traže priliku da učitelja izbace iz takta. Učitelj u takvim situacijama mora regulirati svoje emocije, te djelovati razumom, a ne srcem. To je ponekad vrlo teško. Međutim, samo mirna i racionalna reakcija omogućit će učitelju rješavanje sukoba na prikladan način.

Zaključak

Odgoj i obrazovanje najvažnije su ljudske djelatnosti. O njoj ovise sve druge ljudske djelatnosti i dostignuća na svim drugim područjima, pa dakle i stanje i razvoj gospodarstva, društveno pravnoga sustava, zdravstva, sudstva, znanosti, kulture i sporta (Kalin, 2004).

U tom cijelom kompleksnom sustavu odgoja i obrazovanja učitelj je vrlo važna i značajna karika. O njemu ovisi kvaliteta nastave i njezin uspjeh te on stoga mora posjedovati široku lepezu različitih kompetencija kako bi kvalitetno izvršavao svoje zadatke i obveze. U toj lepezi učiteljevih kompetencija značajno mjesto zauzima pedagoška kompetencija. Nažalost, tijekom dodiplomskog obrazovanja učitelja, a kasnije i tijekom njihovog permanentnog usavršavanja, ne daje joj se potrebna pozornost. Rezultati

brojnih istraživanja pokazuju da se učitelji ne osjećaju dovoljno pedagoški kompetentnim u pojedinim nastavnim situacijama (rad s djecom s teškoćama u razvoju, rad s darovitom djecom, suradnja s roditeljima i sl.) što upućuje na potrebu njihovog kvalitetnijeg pedagoškog obrazovanja tijekom dodiplomskog studija, a i kasnijeg permanentnog usavršavanja. Pedagogija je otvorena, interdisciplinarna znanost, njezine mogućnosti su široke, a potreba za njezinom primjenom svakim danom je sve veća, stoga je potrebno konstantno raditi na razvoju, inoviranju, poboljšavanju kurikula pedagoškog obrazovanja učitelja.

Literatura:

1. Anić, V. (2003). *Veliki rječnik hrvatskoga jezika*. Zagreb: Novi liber.
2. Bognar, L. & Matijević, M. (2005). *Didaktika*. Zagreb: Školska knjiga.
3. Bratanić, M. (2002). *Paradoks odgoja*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
4. Huić, A., Ricijaš, N. & Branica, V. (2010). Kako definirati i mjeriti kompetencije studenata – Validacija skale percipirane kompetentnosti za psihosocijalni rad. *Ljetopis socijalnog rada*, 17(2), 195-221.
5. Kalin, B. (2004). O nastavničkoj kompetenciji sveučilišnih nastavnika. *Metodički ogleđi*, 11(1), 43-62.
6. Katz, L. G. & McClellan, D. E. (2005). *Poticanje razvoja dječje socijalne kompetencije*. Zagreb: Educa.
7. Kostović-Vranješ, V. & Ljubetić, M. (2008). "Kritične točke" pedagoške kompetencije učitelja. *Život i škola*, 56(2), 147-162.
8. Leutar, Z. & Frantal, M. (2006). Stavovi nastavnika o integraciji djece s posebnim potrebama u redovne škole. *Napredak*, 147(3), 298-312.
9. Mijatović, A. (2000). *Leksikon temeljnih pedagoških pojmova*. Zagreb: Edip.
10. Ministarstvo prosvjete i kulture. (1991). Pravilnik o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju darovitih učenika. *Narodne novine*, 59(1990). Retrieved on 1st February 2011. from:
http://www.azoo.hr/images/stories/dokumenti/propisi/Pravilnici_15.pdf
11. Ministarstvo prosvjete i kulture. (1991). Pravilnik o osnovnoškolskom odgoju i obrazovanju učenika s teškoćama u razvoju. *Narodne novine*, 59(1990). Retrieved on 1st February 2011. from:
<http://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/254310.html>
12. Ricijaš, N., Huić, A. & Branica, V. (2006). Zadovoljstvo studijem i samoprocjena kompetentnosti studenata nekih pomagačkih profesija. *Hrvatska revija za rehabilitacijska istraživanja*, 42(2), 51-68.
13. Rijavec, M., Miljević-Riđički, R. & Vizek Vidović, V. (2006). Profesionalna vjerovanja i samoprocjena kompetencija studenata-budućih učitelja i učitelja početnika. *Odgojne znanosti*, 8(1), 159-170.

TEACHERS' PEDAGOGICAL COMPETENCES IN PRIMARY EDUCATION

Abstract: Knowledge has very rapidly increased in a short period of time. New information and communication technologies have influenced all aspects of human life. Working skills have become more and more complex. Pace of life is set to get faster and faster. Society began to develop rapidly. In parallel with the development of society, schools have developed too. Contemporary, postmodern society brings new, very complex challenges into schools whilst a school is expected to cope with successfully. School is no longer an institution expected to primarily educate pupils. School is expected to compensate for all the deficiencies of family and social life. That is not an easy task, both for school as an institution and for the teachers who work there. Thus, there are numerous questions and dilemmas that require scientific and professional opinion, both from all the participants in the educational process and other subjects that are directly or indirectly connected with this problem. In order to solve problem tasks given to pupils, teachers must be educated to a higher level with on-going continuing professional development.

This paper deals with the pedagogical competences of teachers, being only the part of competencies teachers must possess and constantly improve.

Keywords: school, pupil, teacher, pedagogical competence.

PÄDAGOGISCHE KOMPETENZEN DER LEHRER IM PRIMARBEREICH

Zusammenfassung: Innerhalb kurzer Zeit erhöht sich das Wissen um ein Vielfaches. Neue Informations- und Kommunikationstechnologien wirken sich zunehmend auf alle Aspekte des menschlichen Lebens aus. Die Arbeitsfertigkeiten werden immer komplexer. Das Tempo des Lebens wird immer schneller. Die Entwicklung der Gesellschaft ist nicht aufzuhalten. Parallel mit der Entwicklung der Gesellschaft entwickeln sich auch die Schulen. Die heutige postmoderne Gesellschaft stellt die Schule vor neue komplexe Herausforderungen und es wird erwartet, dass sie erfolgreich darauf reagieren kann. Die Schule ist keine Institution mehr, von der man in erster Linie die Bildung der Schüler erwartet. Es wird von der Schule erwartet, dass sie alle Mängel des familiären und sozialen Leben kompensiert. Das ist keine leichte Aufgabe, wie für die Schule als Institution als auch für die Lehrer, die dort arbeiten. Dabei werfen sich zahlreiche Fragen und Dilemmas auf, die eine wissenschaftliche und fachliche Denkweise erfordern, wie von allen Teilnehmern beim pädagogischen Prozess, als auch von anderen Subjekten, die direkt oder indirekt mit dieser Problematik verbunden sind. Um die ihnen gestellten Aufgaben erfolgreich zu lösen, müssen die Lehrer heute so eine Bildung haben, die erweitert und damit auf ein höheres qualitatives Niveau gehoben werden kann.

In diesem Beitrag werden wir über die pädagogischen Kompetenzen der Lehrer reden, die nur einen Teil der Kompetenzen ausmachen, die heutige Lehrer besitzen und ständig erweitern müssen.

Schlüsselbegriffe: Schule, Schüler, Lehrer, pädagogische Kompetenz.